

Via www.internetconsultatie.nl/smaakjesverbod is van 1 september 2022 tot en met 28 september 2022 aan ieder de mogelijkheid geboden te reageren op een ontwerp van een wijziging van de Tabaks- en rookwarenregeling en de bij behorende toelichting. In de conceptregeling is een lijst opgenomen met 16 toegestane smaakbepalende additieven die in vloeistoffen en onderdelen van e-sigaretten mogen voorkomen. Respondenten konden op de conceptregeling in zijn geheel reageren. Er zijn in totaal 1.797 reacties binnengekomen afkomstig van organisaties en particulieren, waarvan 1.504 reacties openbaar zijn. De organisaties die inhoudelijk hebben gereageerd zijn onder te verdelen in organisaties die zich inzetten voor tabaksontmoediging en gezondheid, organisaties die belang hebben bij de verkoop van e-sigaretten, gebruikers van e-sigaretten die zich hebben verenigd, organisaties uit de e-sigarettenbranche en organisaties uit de e-sigaretten industrie. Omdat door particulieren en voornoemde organisaties, met uitzondering van de organisaties die zich inzetten voor tabaksontmoediging en gezondheid, een aantal overeenkomende thema's naar voren wordt gebracht, worden deze reacties vanaf punt 3 gezamenlijk behandeld.

1. Organisaties die zich inzetten voor tabaksontmoediging en gezondheid en particulieren

Organisaties die zich inzetten voor tabaksontmoediging en gezondheid en voor wie het laten opgroeien van een Rookvrije Generatie belangrijk is, zijn grote voorstander van het beperken van de aantrekkelijkheid van e-sigaretten via onder andere een verbod op smaken. Zij merken op dat ieder kind het recht heeft rookvrij op te groeien. Dat betekent vrij van blootstelling aan het gebruik van alle tabaksproducten en aanverwante producten, zoals e-sigaretten. Recent zijn er signalen dat het gebruik van e-sigaretten, het zogenoemde vaperen, onder kinderen toeneemt.⁵⁵ Het gaat dan vooral over het gebruik van wegwerp e-sigaretten. Met name door toevoeging van smaken wordt de aantrekkelijkheid van dit product vergroot.⁵⁶ Bovendien is er steeds meer bewijs dat het gebruik van een e-sigaret voor jongeren een opstap is naar het roken van tabakssigaretten.⁵⁷ Dit benadrukt volgens deze respondenten de urgentie van maatregelen die de aantrekkelijkheid van e-sigaretten beperken. Nederlanders die jong verslaafd raken aan nicotine komen daar moeilijk vanaf. Volgens deze organisaties vindt 75% van de Nederlanders dat het toevoegen van smaken aan e-sigaretten verboden zou moeten worden. 78% van de Nederlanders vindt e-sigaretten bovendien geen normaal product.⁵⁸

Deze zorgen worden gedeeld, met name over het toegenomen gebruik van de zogenaamde 'vapes' door jongeren. Zo worden betaalbare wegwerp e-sigaretten die in verschillende kleuren en smaken te verkrijgen zijn, in het spraakgebruik genoemd. Hoewel de verkoop hiervan aan personen onder de 18 niet is toegestaan, worden de voor jongeren aantrekkelijke en onschuldig lijkende vapes inmiddels al op middelbare scholen gebruikt. Met het verbieden van zoete smaken wordt dan ook gehoopt een halt toe te roepen aan het gebruik van deze e-sigaretten door jongeren.

Deze respondenten merken verder op dat in de conceptregeling is opgenomen dat wordt gemonitord of de limitatieve lijst met toegestane additieven in de praktijk zal volstaan, aangezien de lijst alleen betrekking heeft op smaakbepalende additieven en niet op andere additieven, zoals zuren en conserveringsmiddelen die ook een smaak hebben. Zij kunnen zich hierin vinden en suggereren om bijvoorbeeld eens per kwartaal de lijst met toegestane additieven te evalueren. Ook vragen ze om bij deze monitoring andere mogelijke tactieken van de tabaks- en e-sigaretindustrie om het smaakverbod te omzeilen, te betrekken. Het kabinet zal aan deze suggestie tegemoet komen, zodat een eerste monitoring van de limitatieve lijst een kwartaal na de inwerkingtreding zal plaatsvinden. Voorts hopen deze organisaties dat wordt gezorgd voor toereikende handhavingcapaciteit. Daarover wordt opgemerkt dat er geen problemen worden verwacht.

Enkel particulieren reageren net als de organisaties die zich inzetten voor tabaksontmoediging en gezondheid positief op deze maatregel. Zij geven aan dat jongeren dienen te worden beschermd tegen het gebruik van deze zeer schadelijke verslavende producten. De particulieren die negatief reageren worden onder het kopje tegenstanders behandeld.

2. Organisaties die belang hebben bij de verkoop van e-sigaretten en gebruikers van e-sigaretten die zich hebben verenigd, organisaties uit de tabaks-/e-sigarettenindustrie en particulieren.

Organisaties die belang hebben bij de verkoop van e-sigaretten, de e-sigarettenbranche, organisaties uit de e-sigarettenindustrie en het overgrote deel van de particulieren uiten zich kritisch. Daarbij kwamen een aantal overeenkomende thema's naar voren. De beleidsinhoudelijke opmerkingen van deze partijen worden vanwege de (gedeelde) belangen met die van de

tabaksindustrie, rekening houdend met artikel 5.3 van het WHO-Kaderverdrag inzake tabaksontmoediging, in deze reactie niet behandeld. De beleidsinhoudelijke reacties van particulieren worden wel behandeld. Hieronder volgt per thema de behandeling van de punten van bovengenoemde respondenten.

3. E-sigaretten als stoppen-met-roken middel

Het argument dat particulieren maar ook belanghebbenden bij de e-sigaretverkoop het meest gebruiken is een pleidooi om het gebruik van de e-sigaret juist als een stoppen met roken-middel te promoten, omdat e-sigaretten minder schadelijk zouden zijn dan een reguliere sigaret. Bovendien wordt opgemerkt dat het gebruik onder jongeren sterk aan het afnemen is en e-sigaretten voornamelijk door volwassen ex-rokers worden gebruikt. Indien rokers overstappen op de e-sigaret levert dit volgens veel respondenten gezondheidswinst op. Zij wijzen hierbij onder andere op het beleid in andere landen, waaronder het Verenigd Koninkrijk en Nieuw-Zeeland, waar dampen als een beter alternatief voor het roken van tabakssigaretten wordt gezien.

Het kabinet is van mening dat zowel roken als dampen schadelijk is en dat de grootste gezondheidswinst wordt behaald wanneer rokers volledig stoppen met roken en in dat proces niet op een vervangend schadelijk product overstappen, zoals de e-sigaret. Het beleid van het kabinet is er daarom op gericht de consument te wijzen op de gezondheidsrisico's van tabaksproducten en aanverwante producten, waaronder e-sigaretten. Binnen dit beleid zijn voor het stoppen met roken al verschillende bewezen effectieve en veilige methoden beschikbaar, zoals coaching in combinatie met nicotine vervangende middelen of andere medicatie – die niet de schadelijke stoffen van de e-sigaret bevatten.⁵⁹ Over e-sigaretten bestaat zorg, onder andere over de gezondheidsschade op langere termijn, het risico op terugval in tabaksgebruik, het ondermijnen van de stopwens, de aantrekkelijkheid voor consumenten die geen tabaksproducten of aanverwante producten gebruiken, en, onder de streep, of deze producten werkelijk kunnen bijdragen aan een nettodaling van het aantal rokers. Dit is de reden waarom het gebruik van de e-sigaret in de ogen van het kabinet moet worden beperkt tot de groep rokers die het echt niet lukt om te stoppen met de bewezen effectieve hulpmiddelen. Daarom blijft het product, ondanks het reguleren van smaken van vloeistoffen en onderdelen voor e-sigaretten, beschikbaar voor mensen die de e-sigaret als laatste redmiddel willen gebruiken om te stoppen met roken.

Veel respondenten verwijzen naar het gebruik van e-sigaretten in andere landen. Het is bekend dat het Verenigd Koninkrijk en een klein aantal andere landen het gebruik van de e-sigaret stimuleren als een middel om te stoppen met roken. Het merendeel van de landen, zowel binnen als buiten Europa, is echter net als de Nederlandse regering van mening dat het gebruik van een schadelijk en verslavend product niet gestimuleerd moet worden. Het beschermen van jongeren tegen de schadelijke effecten van de e-sigaret weegt in de ogen van het kabinet en de andere ondertekenaars van het Nationaal Preventieakkoord zwaarder dan het waarborgen van de aantrekkelijkheid van het product als een stoppen met roken middel. Bovendien wordt, anders dan deze organisaties, ernstig zorgen gemaakt over het toegenomen gebruik van e-sigaretten onder jongeren, en dan met name van de zogenaamde vapes. Zie ook onder punt 2.60

4. Economische effecten

Veel organisaties die belang hebben bij de verkoop van e-sigaretten spreken de verwachting uit dat een aanzienlijk deel van de branche zal verdwijnen. Ruim 200 verkopers van e-sigaretten hebben dan ook gereageerd op de internetconsultatie. Volgens deze e-sigarettenverkopers kiezen klanten voor deze smaken, omdat die geen tabaksassociatie opleveren. Het lukt volgens deze groep respondenten dan beter om het stoppen met het roken van tabak vol te houden. Wanneer verkooppunten van e-sigaretten failliet gaan, gaat daarmee ook een stuk voorlichting over het gebruik van e-sigaretten verloren. De kans is dan groot dat klanten sneller terugvallen op shag en sigaretten.

De economische effecten van deze regelgeving kunnen ingrijpend zijn voor de e-sigarettenbranche. Desondanks wordt de maatregel als noodzakelijk gezien om in 2040 een rook- en dampvrije generatie te realiseren. Hiervoor wordt verwezen naar onder andere hoofdstuk 2 en de paragrafen 5.3, 5.4 en 5.5 waarin specifiek de noodzakelijkheid van onderhavige maatregel (nogmaals) wordt benoemd. In aanvulling hierop wordt benadrukt dat in Nederland in 2019 ongeveer 62% van de regelmatige e-sigaret gebruikers, ook een tabakroker was. Dit zijn duale gebruikers die naast e-sigaretten ook tabakssigaretten gebruiken. De afgelopen jaren heeft de beschikbaarheid van een breed assortiment smaken er dus niet toe geleid dat volledig werd gestopt met het roken van tabak. Duaal gebruik levert geen gezondheidswinst op. Zoals in

paragraaf 2.1 van de toelichting wordt genoemd, zijn er zelfs signalen dat duaal gebruik mogelijk schadelijker is dan het gebruik van alléén tabakssigaretten of alléén e-sigaretten.

Ondanks dat de exacte gezondheidsschade op de lange termijn nog onbekend is, is vanuit voorzorg de Nederlandse volksgezondheid het meest gebaat bij ontmoediging van het gebruik van e-sigaretten. En aangezien – zoals ook in hoofdstuk 2 al naar voren is gekomen – vooral de uitgebreide keuze aan smaken die voor de e-sigaret gebruikt kunnen worden, het gebruik van e-sigaretten aantrekkelijk maakt, is het reguleren van die smaken een geschikte (adequate) maatregel die bovendien proportioneel is. De verkoop of het gebruik van e-sigaretten wordt niet verboden, maar er worden voorschriften gesteld aan de ingrediënten die hier als smaakbepalend additief aan kunnen worden toegevoegd. Het blijft derhalve mogelijk de e-sigaret als hulpmiddel te gebruiken bij het stoppen met roken. Voorts bestaat voor producenten, indien zij van mening zijn dat hun product een effectief middel is om te stoppen met roken, de mogelijkheid om een aanvraag te doen het product te laten registreren als geneesmiddel als bedoeld in de Geneesmiddelenwet, of als medisch hulpmiddel als bedoeld in de Wet op de medische hulpmiddelen. In dat geval is de Tabaks- en rookwarenwet niet van toepassing. Op deze manier kan worden zeker gesteld dat e-sigaretten met een smaak anders dan tabak alleen op doktersvoorschrift verkrijgbaar zijn voor personen die deze producten willen gebruiken bij het stoppen met roken.

De e-sigarettenbranche en de e-sigarettenindustrie merken op dat de productie van vloeistoffen en hun eenheidsverpakkingen, buitenverpakkingen en bijsluiters ingrijpend moet worden gewijzigd. Dit omvat herformuleringen van bestaande vloeistoffen, grootschalige wijzigingen van merknamen, artworkproductie, materialen, software en machines. De fabrikanten zullen niet in staat zijn om zich binnen de gestelde termijn (januari 2023) aan te passen aan de nieuwe regelgeving, om per juli 2023 (uitverkoopperiode) nieuwe vloeistoffen op de markt te kunnen brengen, mede gelet op het feit dat nieuwe vloeistoffen zes maanden voordat zij op de markt worden gebracht, moeten worden aangemeld. Vanaf juli 2023 zullen consumenten dus geen toegang meer hebben tot e-sigaretten gedurende de tijd die de fabrikanten nodig hebben om hun productieproces aan te passen. Een overgangperiode van zes maanden is daarnaast onvoldoende om (onder meer) fabrikanten in staat te stellen hun bestaande voorraad te verkopen. Gelet hierop moet op zijn minst een periode van achttien maanden worden gegund om de fabrikanten in staat te stellen de vereiste wijzigingen door te voeren.

Het klopt dat producenten en importeurs van elektronische sigaretten en navulverpakkingen zes maanden vóór de datum waarop zij voornemens zijn nieuwe of substantieel gewijzigde e-sigaretten (zonder nicotine), navulverpakkingen (zonder nicotine) en patronen zonder nicotine in de handel te brengen, de Minister van VWS via het EU-CEG systeem hiervan op de hoogte dienen te stellen. Dit volgt uit artikel 4.6 van het Tabaks- en rookwarenbesluit en artikel 4.6 van de Tabaks- en rookwarenregeling in samenhang met artikel 20, tweede lid, van de Tabaksproductenrichtlijn. Gelet hierop is het passend een uitgebreidere overgangsregeling op te nemen die redelijk is om over te stappen op het produceren van vloeistoffen met toegestane smaakbepalende additieven en die voldoende is om de bestaande voorraden te kunnen verkopen. In onderhavige wijzigingsregeling wordt dit ondervangen in artikel 7.3, vijfde lid. De overgangsregeling zal inhouden dat vloeistoffen met een smaak anders dan tabak tot 1 oktober 2023 in de handel mogen worden gebracht, mits a) die geproduceerd zijn of in het vrije verkeer zijn gebracht vóór 1 juli 2023, en b) de Minister uiterlijk op de dag van uitgifte van de Staatscourant waarin deze ministeriële regeling wordt geplaatst via het EU-CEG van de nieuwe of substantieel gewijzigde vloeistoffen of andere onderdelen van elektronisch dampwaar op de hoogte is gesteld. Deze overgangsregeling maakt het derhalve mogelijk dat door producenten van bestaande niet toegestane vloeistoffen op het moment dat de regeling wordt gepubliceerd, de periode van zes maanden vanwege de kennisgeving bij het in de handel brengen van nieuwe vloeistoffen in acht kan worden genomen. Tot 1 juli 2023 zullen deze producenten de bestaande niet toegestane vloeistoffen mogen blijven produceren en gelet daarop zal de uitverkooptermijn tot 1 oktober 2023 worden verlengd.

5. Aantrekkelijke aanduidingen op verpakkingen

Een organisatie uit de e-sigarettenindustrie merkt op dat de voorgestelde verpakkingsbeperking dat de vermelding van de tabakssmaak niet met toevoegingen aantrekkelijker mag worden gemaakt subjectief is en onvoldoende rechtszekerheid biedt. Dit punt wordt onderkend en de ontwerpregeling en toelichting is hierop aangepast. Zie hiervoor paragraaf 6.2 en de artikelsgewijze toelichting.

6. Mogelijkheid om vloeistoffen te produceren aan de hand van de positieve lijst

Een organisatie uit de e-sigarettenbranche en een organisatie uit de e-sigarettenindustrie stellen dat van de 16 toegestane smaakstoffen geen van de huidige op de markt zijnde naar tabak smakende vloeistoffen kunnen worden samengesteld. Zij geven aan dat het voorschrijven van de positieve lijst van smaakbepalende additieven een feitelijk verbod op de e-sigaret betekent.

Dit standpunt wordt bestreden. Het RIVM heeft onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van vloeistoffen met tabakssmaak die voldoen aan de lijst met 16 smaakstoffen. Het RIVM geeft in haar rapport⁶¹ aan dat van de 3.336 vloeistoffen die zijn aangemeld in het EU-CEG, nog 23% in de huidige samenstelling op de markt kunnen blijven bestaan. Dat rijmt niet met de claim van de industrie dat geen enkele vloeistof geleverd of geproduceerd zou kunnen worden met de limitatieve lijst van 16 toegestane smaakstoffen. Er is dan ook geen reden om de lijst met smaakbepalende additieven aan te passen.

Respondenten uit de e-sigarettenbranche merken voorts op dat de positieve lijst met smaakbepalende additieven en het bovengenoemde onderzoeksresultaat dat nog 23% van de vloeistoffen met tabakssmaak op de markt kan blijven niet kan worden opgesteld aan de hand van de bij de EU-CEG in te dienen documenten, omdat deze onvolledige informatie bevat en geen goede afspiegeling is van wat er op de Nederlandse markt verkrijgbaar is.

Producenten en importeurs van elektronische dampwaar zijn op basis van artikel 4.6 van het Tabaks- en rookwarenbesluit en artikel 4.6 van de Tabaks- en rookwarenregeling, verplicht gegevens aan te leveren over hun producten op de Nederlandse markt en producten die zij voornemens zijn op de Nederlandse markt te brengen. Ingevolge artikel 20, tweede lid, van de Tabaksproductenrichtlijn is een lijst van alle ingrediënten en van alle emissies die het gevolg zijn van het gebruik ervan – inclusief de hoeveelheden – onderdeel van deze gegevens. Indien bedrijven daarin niet volledig zijn geweest, hebben zij niet voldaan aan hun rapportageplicht. Gelet hierop wordt ervan uitgegaan dat het merendeel van de bedrijven die producten aanbiedt voor de Nederlandse markt wel aan hun verplichtingen voldoet en is er dan ook geen reden om de informatie uit het EU-CEG-systeem niet als informatiebron te gebruiken voor het opstellen van de limitatieve lijst.

7. Wetenschappelijke onderzoeken

Veel respondenten merken op dat de door het Trimbos en het RIVM gedane onderzoeken en adviezen over de limitatieve lijst van smaakstoffen, de schadelijkheid en het gebruik van de e-sigaret, en de invloed van beschikbare smaken op onwaarheden zijn gebaseerd, niet op de juiste manier zijn uitgevoerd, niet volledig en gedateerd zijn en dat het dergelijke onderzoeksinstituten aan onafhankelijkheid en kennis ontbreekt. Hierdoor zorgen deze onderzoeken volgens de respondenten voor een incorrect beeld en kunnen deze onderzoeken niet ten grondslag liggen aan het besluit van de regering om smaken van e-sigaretten te reguleren.

Hierop wordt als volgt gereageerd. In 2020 heeft het kabinet het Trimbos-instituut gevraagd al het onafhankelijke wetenschappelijke onderzoek naar verschillende aspecten van de e-sigaret samen te vatten. Op basis van deze analyse trekt het Trimbos-instituut de conclusie dat uitgaande van het voorzorgsprincipe de Nederlandse volksgezondheid het meest gebaat is bij ontmoediging van het gebruik van e-sigaretten en het beperken van het gebruik tot de groep rokers die het echt niet lukt om te stoppen met roken met de bewezen effectieve hulpmiddelen.⁶² Ook in 2022 laat het Trimbos-instituut zich zeer kritisch uit in artikelen over de e-sigaret, en waarschuwt zij voor de gevolgen van het gebruik ervan, met name voor jongeren.⁶³ De regering ziet bovengenoemde samenvatting van het onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek naar de e-sigaret als een belangrijke onderbouwing van het reguleren van smaken voor vloeistoffen van e-sigaretten.

Wat betreft de twijfels van respondenten over de rapporten van het RIVM over het samenstellen van de limitatieve lijst en het onderzoek naar de gezondheidseffecten van deze lijst wordt het volgende opgemerkt. Het is mogelijk dat organisaties de rapporten van het RIVM op een eigen manier beoordelen en interpreteren. Echter er is er geen reden om te twifelen aan de onafhankelijkheid van de onderzoeken of de juiste uitvoering en wetenschappelijke onderbouwing van de rapporten. Om deze reden wordt niet ingaan op de opmerkingen die deze organisaties bij deze rapporten plaatsen.

Een organisatie uit de e-sigaretbranche merkt op dat de gebruikte gebruikscijfers onder jongeren uit de ontwerpregeling verouderd zijn. Dit is een terecht punt, maar deze cijfers waren ten tijde

van de publicatie voor internetconsultatie van onderhavige regeling nog niet bekend. De toelichting wordt hierop aangepast, zie hiervoor paragraaf 2.2.

Tot slot is het opvallend is dat meerdere respondenten een studie aanhalen die suggereert dat een smakenverbod voor e-sigaretten zou leiden tot een toename aan jeugdige rokers van tabakssigaretten.⁶⁴ Opgemerkt wordt dat de conclusies van de betreffende studie in de academische wereld sterk bekritiseerd worden omdat de dataverzameling ervoor is uitgevoerd op een moment dat het smakenverbod in San Francisco nog niet gehandhaafd werd.⁶⁵ Tegelijkertijd is er toenemend wetenschappelijk bewijs dat de e-sigaret – welke door smaken aantrekkelijker wordt voor jongeren – een opstap kan zijn voor het roken van tabakssigaretten, zie voor een nadere toelichting onder punt 10.

8. Juridische basis

Een respondent uit de e-sigarettenindustrie merkt op dat artikel 24, derde lid, van de Tabaksproductenrichtlijn niet meer in de toelichting wordt aangehaald. Indien dit artikel niet van toepassing is, is artikel 24, eerste lid, van de Tabaksproductenrichtlijn van toepassing dat bepaalt dat "de lidstaten het in de handel brengen van tabaksproducten of aanverwante producten die aan deze richtlijn voldoen, niet mogen verbieden of beperken om redenen die verband houden met de bij deze richtlijn geregelde aspecten en met inachtneming van de leden 2 en 3 van dit artikel". Dit artikel staat in de weg aan een verbod op smaakstoffen en aan een verbod om op de verpakking van producten naar smaakstoffen te verwijzen, aangezien dit door de Tabaksrichtlijn uitdrukkelijk wordt toegestaan.

Het opnemen van een limitatieve lijst van toegestane smaakbepalende additieven in deze regeling is in overeenstemming met de Tabaksproductenrichtlijn, omdat smaken van e-sigaretten niet in de richtlijn zijn geregeld, hetgeen ook door de Europese Commissie is bevestigd (zie paragraaf 5.6). Voorwaarden daarbij is dat de regeling verenigbaar is met het VWEU en de integrale toepassing van de Tabaksproductenrichtlijn niet in gevaar wordt gebracht. Zoals toegelicht in paragrafen 5.2.1 en 5.3 van toelichting is dit met de regulering van smaken voor e-sigaretten niet het geval. Voormelde paragrafen van de toelichting zijn naar aanleiding van bovenstaande opmerking verder verduidelijkt.

Voorts wordt het in de handel brengen van e-sigaretten en navulverpakkingen met nicotinehoudende vloeistof wat betreft verpakkingen niet beperkt ten opzichte van de Tabaksproductenrichtlijn. Ook het verbod in deze regeling om op de verpakking van producten naar smaakstoffen te verwijzen is derhalve in overeenstemming met de Tabaksproductenrichtlijn. Dit kwam nog onvoldoende naar voren in de toelichting. Naar aanleiding van bovenstaande opmerking is paragraaf 5.2 van de toelichting hierop aangevuld.

9. Enthol

Ook stelt een organisatie die belang heeft bij de verkoop van e-sigaretten en een e-sigaretfabrikant dat tabakssmaak én menthol oorspronkelijke sigarettensmaken zijn die beschikbaar zouden moeten blijven voor e-sigaretten. In navolging van het verbod op smaken in tabakssigaretten en shag wordt ervoor gekozen de aantrekkelijke smaken voor vloeistoffen voor de e-sigaret, waaronder menthol valt, ook te verbieden.

10. De e-sigaret als opstapproduct voor het gebruik van tabak

Een aantal respondenten stelt dat, anders dan in de toelichting wordt gesteld, er geen enkel bewijs is dat een e-sigaret een opstap naar het roken van tabakssigaretten kan zijn.

Hierover wordt opgemerkt dat de Amerikaanse National Academies of Science, Engineering and Medicine (NASEM) in 2018 een lijvige systematische samenvatting maakte van de literatuur over de gezondheidseffecten van het gebruik van e-sigaretten. Het NASEM-rapport concludeert op basis van de beschikbare wetenschappelijke literatuur dat er aanzienlijk bewijs is dat gebruik van e-sigaretten onder adolescenten de kans om ooit tabak te gaan gebruiken vergroot.⁶⁶ Ook verschillende recente observationele studies suggereren dat er een verband is tussen het dampen van e-sigaretten en het roken van tabakssigaretten onder jongeren.⁶⁷ Dit verband wordt in een studie uit 2022 bevestigd.⁶⁸ De toelichting is hierop aangevuld in paragraaf 2.3.

11. Accijns

Een aantal respondenten stelt dat onderhavige regelgeving tot doel heeft e-sigaretgebruikers over te laten stappen naar tabaksproducten, omdat hier accijns op wordt geheven, met als doel de inkomsten van de staat te vergroten.

Van dit standpunt wordt afstand genomen en er wordt met benadrukt dat het tabaksontmoedigingsbeleid, waar ook het reguleren van de e-sigaret onder valt, is gebaseerd op het beschermen van de volksgezondheid. Het RIVM heeft scenario's voor een rookvrije samenleving doorgerekend die laten zien dat de maatschappelijke baten hoger zijn dan de kosten als mensen stoppen met roken.⁶⁹ De kosten die nu ten behoeve van rokers worden gemaakt, denk daarbij onder andere aan de gezondheidszorg, vallen hoger uit dan de opbrengsten aan accijnzen. Daarnaast is het kabinet van mening dat ook elektronische dampwaar belast dient te worden met accijns. In Europees verband pleit het kabinet hier ook voor.

12. Grensoverschrijdende (illegale) verkoop en zelfproductie

Bij het invoeren van wettelijke maatregelen bestaat volgens veel van de respondenten het risico dat de grensoverschrijdende verkoop toeneemt. Respondenten merken daarnaast op dat de smaken in het buitenland verkrijgbaar blijven en dat deze maatregel consumenten uitlokt om zelf smaken te fabriceren en toe te voegen, waardoor het risico bestaat dat er gevaarlijke producten in omloop komen.

Hierop wordt als volgt ingegaan. De impact van de onderhavige maatregel zal groot zijn, omdat e-sigaretten in Nederlandse (web)winkels in de toekomst geen vloeistoffen of onderdelen met smaken meer mogen bevatten. Bij de invoering van wet- en regelgeving bestaat er altijd een kans dat mensen moedwillig de regels omzeilen, door bijvoorbeeld producten uit het buitenland te importeren of zelfstandig illegale substanties te mengen. Het zelfstandig mengen van illegale substanties is zeer onverstandig, omdat het tot nog schadelijkere damp kan leiden dan bij reguliere vloeistoffen. De verwachting is dat maar een klein deel van de consumenten hiertoe over zal gaan. Het voorgaande is echter geen reden om de regelgeving aan te passen en ook smaakbepalende additieven toe te staan die overwegend in een andere smaak dan tabak worden toegevoegd. De gezondheidsproblematiek in de Verenigde Staten in 2019, waarbij enkele mensen zijn overleden door het gebruik van een e-sigaret, heeft de schadelijkheid hiervan aangetoond en sterkt de visie dat verdere ontmoediging van de e-sigaret nodig is. Daarnaast is regelgeving in voorbereiding om de online verkoop van tabaksproducten en aanverwante producten aan Nederlandse consumenten te verbieden.